

השמות לעתים לבניה.

(א) לה' עירובין סימן כ"ט אות יוד. מה שהמתי ע"ד הגאון דהרי מעירובי תחומין אף במתנה לא נפסרו, כעת ראיתי להרשב"א בעבודת הקדש דיני עירובין שכתב דיש מי שהתיר דלדירך דכל תחומין אינן אלא מד"ס ולפיכך במתנה פטורין אמילו מלערוב עירובי תחומין ואמילו של שלש פרסאות ולזה דעתי נוסח ע"ש וכ"כ באור זרוע הגרל ח"ב סימן קכ"ה ע"ש ועפ"ז גם דברי הגאון שהביא רבינו נגונים ועיין טור א"ח סי' שצ"י שכתב דהולכי מדבריות דפטורין מעירובי תצרות אבל בעירובי תחומין חייבין והב"י כתב דמשום תמא בש"ס עירובין ד"ז דאמרו דפטורין במתנה מלערוב ע"ה אבל ע"ת חייבין ע"ש, ולפמ"ש קשה דלהמור דפוסק דתחומין דרבנן א"כ גם מערובי תחומין ופטור, וכנאחי בשער המלך סוף ה' שבת תמא כן על המור וכתב דס"ל להמור דאמילו לדיך דערובי תחומין דרבנן מ"ס עירובי תחומין המור שפי מע"ה משום דיש לערובי תחומין סמך סה"ת כפרש"י בס"ס שבת דף ל"ד לענין פסק השיכה דמעריבין ע"ה ולא עירובי תחומין מה"ס. וכתב וכפרש"י מוכרח דהרי רבא הוא דקאמר ל"י ורבא ס"ל בעירובין דמ"ו ע"ה דתחומין דרבנן עכ"ל"ד הנה מה שסיים להכריח פרש"י במה"כ שנה ברוא"כ שנה ברוא"כ בשבת דל"ד הוא מימרא דר"ה בר אשי משמית דרב ושם בעירובין דמ"ו הוא מימרא דרבא דא"ל דא"ל לבית ע"ש, וגם לעיקר תירוצו תמתי דהא בכלל הדיברין דפטור במתנה הוא גם נפילת ידים והרי נפ"י ג"כ יש לו סמך סה"ת כמבואר בחולין דף ק"ו ע"ה, אבל במה"כ השעה"מ נעלם ממנו דברי דרמ"ש סוף פ"ק דעירובין שם שכתב דאף אי תחומין דרבנן מ"ס חייבין במתנה לערוב ע"ת תמא"ל דתחומין יו"כ מיל דאורייתא וכנראה מתרמ"ש שם דפוסק בזה כהירושלמי וכ"כ בפסקי הרא"ש שם וה"כ ג"כ רעת המור ברס"י שצ"ו שם דפוסק כהירושלמי דתחומין ד"ה מיל דאורייתא ולזה שפיר פסק דבמתנה חייבין לערוב ע"ה ועמ"ש"ל בעתים לבניה אות כ"ד :

(ב) שם סי' ל' אות כ"ה. וראיתי דבר מלא בחידושי הרב המאירי ביצת דף ל"ז כתבוא מהירושלמי דשם דקאמר סקילה בשבת ולא ביו"ט, כרת וסכות בשבת אבל לא כיום טוב, וכתב ונ"ל דהאי דקאמר דאין מכות כיום טוב אחילוק מלאכות קאמר דחילוק מלאכות בשבת ואין חילוק מלאכות ליו"ט ע"ש ונפלאמי מאוד על הרב ז"ל דעכ"פ האך ניתא ל"י הא דקאמר. הירושלמי המכות בשבת והרי אין מלקות כמלאכת שבת כלל כמפורש בש"ס מכות הג"ל ודבריו הגאון שהביא רבינו, אבל באמת קרא בספר משוכש והגירסא שם בירושלמי פ"ה דביצה וכן עוד שם בפ"ה דמגילה ה"ו סקילה בשבת ואין סקילה ביו"ט כרת בשבת ואין כרת ביום טוב מלקות כיום טוב ואין מלקות בשבת ע"ש והיא הנוסחא הישרה ולפלא על המאירי בזה :

(ג) להלכות ערב שבת סי' ג' אות כ"ג, ואני תמה על הר"ף כי העתיק קישות הראשונים כנוסחא אחרת כאשר הביא מה רבינו המחבר בשמם וכפי מ"ש הר"ף נוסח קישותם לכאורה שפיר השיב תרו"ה בעלל המאור שם דאדירבא אם יתי' רדיות הפת מלאכה דאז לא היו דוחין מלאכה מפני מלאכה ורק מפני שאינו מלאכה הצריכו להתיר, אבל קישותם כפי מ"ש רבינו המחבר כאן ה' כפי גירסתם שגרסו דהאיבעי' דרב ביבי לא נפסחה ולזה תמתי כיון שאין רדיית הפת מלאכה אמאי לא שריב"ש ל' להתיר וכן מפורש באמת גם כפי' רבינו הגאון בחי' שבת שם ובערוך הג"ל. ועל זה לא העיקל דר"ף בתירוצו וצ"ג, ואמנם גם לפמ"ש הר"ף לשון קישותם הנה לפענ"ד נראה כי הראשונים לא חשבו כלל בקישותם שהי' סותר בשבת רדיית הפת אף כבלי צורך שלא יבא לידו איסור ואף בלא שינוי אם א"ה כשינוי כאשר העמים הר"ן שם בכונת קישותם ותמה אני וכי לא ידעו הני רבוותא קמאי דאמר דרדיית הפת ותקיעת שופר היא חכמה ואינו מלאכה מ"ס איסור שבות יש בהם כמפורש בש"ס שבת דף ק"ד ע"ב, אבל כפי מ"ש הר"ף בלשונם מוכיח דכונת קישותם הי' דלמה תוצרך רב ביבי לחוש היתר דרדייה בכאן כדי שלא יבא לידו איסור, "סקילה" דאי לאו משום תוקן גדול כות משמע דאין להתיר לו שבות דרדייה ולזה הקשו דזה יתכן אם יתי' זה איסור שבות של גזירות מלאכה שאז אין להתיר רק כדי שלא יבא לידו איסור מלאכה היותר חמורה איסור סקילה משא"כ רדיית הפת הלא אינו באמת רק שבות קל דהא אינו שבות משום לתא דאיון מלאכה ולזה תנן מפורש בבבליה דלקמן דף ק"ז ע"ב רבשכת פת בתנור מותר לירות בשבת לסמוך ג' סעודות אף דשבות גמור לא הי'

מתירין מפני זה וכן התירו שבות התקיעות שומר מפני צורך מצוה קצת רמותר לתקוע כשבת להתעסק עם התינוקות עש"ס ר"ה דף ל"ב ע"א אף רשבות גמור לא התירו אף מפני מ"ע התקיעות שומר בריה כמ"ש גם הר"ן שם וא"כ ממילא פשיטא רמותר הדרייה לצורך שלא יבא לידי איסור אמי' איסור קל שאינו איסור סקילה ומה נסתפק רב ביבי עד דפשים ל' לחדש התיירא כרי שלא יבא לידי איסור, 'סקילה' ומה הפלגות תמיהת הר"ח עליהם, ומה שנראה לענ"ד ביישוב קשיותם דמפעלם לא נסתפק רב ביבי אם לא נתיר לאדם לעבור על שבות הקל להנצל ביום איסור תורה שיבא דהא מעורש במשנה וגמרא ריש פרק סי' שהחשיך שהתירו שבות דאמירה לעכו"ם, וכן שבות דשלטול מוקצה במצותו על החמור משום מעט שאם לא נתיר לו קצוב שיבא לידי איסור תורה ועיין ג"כ בהי' הרשב"א וברא"ש שם וכן כשבת דמ"ד ע"א במלסול מה לכ"ע מלסול מן הצד שמה מלסול וס"ט התירו משום דלא ליתי לידי איסורא דאורייתא וכש"כ בשבות הדרייה שהותר לצורך מצוה קצת אך בנידון דרב ביבי דעבר ופשע לתרביק פת בשבת במזיד בהו י"ל ראין אנו אחראי לפרשיות להצד על ידם אף איסור קל דבריותם ובהו י"ל דהעמידו דבריותם שלא להתיר לו שבות קל דרדיות הפת אף במקום הדאי להנצל מאיסור היותר גדול שיעבור בפשיעתו וברמח"ק הש"ס בוף ג' סע"ב ועיין ג"כ תוס' שם ר"ד ר"ה וכן, ולזה קמ"ל רב ביבי דמ"ס כדי להנצל מאיסור חמור של סקילה התירו לו שבות הדרייה גם בכה"ג, והמנן אברהם כמ"י רנ"ז ס"ק כ"ב הביא בשם הרב קיקון דיונה שתמה למה הותר כרי שלא יעבור על איסור סקילה והרי קיי"ל בש"ס יבמות דהעמידו חכמים דבריותם אפילו במקום כרה כדאמרינן בערל הוואה ואימיל ע"ש ובמח"כ הקיטוי מעיקרא ליתא דהתם בהני שהעמידו חכמים דבריותם נפסדו עי"ז מן המצוה הם ה' להם נה לעשות הזמן ע"י דבריותם כוסן הפיסוד א"כ ממילא לא עבר כלום במה שאינו מקיב או הק"ס לא לא תתינוק כמו שאין עון ביטול מ"ע בהעדר התקיעות שומר בריה' שחל בשבת או בנפילות לולב כשחל בשבת שנתבטלו ע"י גזירות חכמים אבל כאן ע"י יעמיד את דבריותם ולא ירדה הפת תרי [גם לתתום' שם שאין סקלין אותו לפי שלא קיבל התראה דהא הוא רוצח לרדות ע"ש] מ"ס בהכרח יבא שיעבור על איסור חילול שבת דאורייתא של מלאכת אפייה ככל העושה מלאכה בשבת כיון שהרביק במזיד א"כ האיק יעמידו דבריותם שלא יעשה שבות קל ויעשה איסור תורה היותר חמור אדרבא מוטב לבדוד הרע במיעוטו שיעבור על שבות קל להנצל מלעבור איסור תורה של איסור סקילה והתרבים ברוי"ם.

(ד) ובתשובה כתבתי בענין זה בנתקלקל העירוב בשבת אם מותר לתקוע ע"י עכו"ם לחתור שבות דאמירה שלא יבאו לידי כשכול איסור הנצחה ובש"ת ספר יתשיעי העיר שהמנהג לתתיר וכתב דאף שאין ראוי ברוחה להתיר מ"מ הדעה מוכרע להתיר כדי שלא יכשלו רבים בחילול שבת י"ל דהוי כמצוה דרובים כ"ש ולדעתי הדבר מוכרע ממשנה תצילן דף כ"ו ע"ב דתנן דיו"ט שחל להיות שבות כזה לתקועין כדי לתקוע העם ממלאכה ומבואר בש"ס שבת דף ק"ד ע"ב מ"ט ששם דדוחין שבות כדי להנצל רבים ממכשול איסור מלאכה ואף בהל' יוה"כ בערב שבת ה' מצוה לתקוע כדי להבטל כהנים מלהקריב חלבי יוה"כ בשבת אי לאו דא"צ משום דכהנים זריזין הן תרי מבואר דהותר שבות כשכיל הצלות רבים שלא יבאו לידי כשכול חילול שבת, ואין לומר דשאני שבות שבת משבות יו"ט כדאמרינן בש"ס ביצה דף כ"א רע"א ועיין בש"ס ביצה שם דף ל"ב ע"א אבל זה אינו דהא בשופר של ר"ה תנן בריה' דף ל"ב דגם שבות ביו"ט לא דחי הרי דגם שבות יו"ט לא הותר במקום מצוה [ועוד דהרי גם ביוה"כ ה' מותר אי לאו דכהנים זריזין] א"ז צ"ל כמ"ש, אמנם ראיתי להרב המגיד בפ"ד מה' שבת ה"ה שכתב דעד דלא הותר שום שבות משום צורכי רבים דרווקא שבות הנאסר משום ודבר דבר הותר לדבר מצוה או לצורך רבים אבל אמירה לעכו"ם במלאכה וכש"כ שבות אחר ע"י ישראל ודאי לא הותר ע"ש [וצ"ע דרש"י כע"ז דמ"ז ע"א כתב דגם שבות דאמירה לעכו"ם לא נאסרו אלא משום הדבר דבר ע"ש] ולפ"ז צ"ל דרווקא שבות התקיעות שומר דלא הוי אלא שבות קל דמיהוי כעבורא דתול כמ"ש הר"ן ברפ"ק דשבת שהרי לא הותר שבות במקום מצוה ושבות דח"ש התירו גם כשכיל צורך מצוה קצת משום דהוי כשבות הנאסר רק משום דבר שהותר זה מפני צורך איוו מצוה וכ"כ התוס' כשבת דף קכ"ז ע"ב ר"ה וסדבריותם דאף דשבות גמור שבות דמלאכה לא הותר גם משום מצוה הא הותרו מיהו מקוה משום צורך מצוה יען ולא הוי איסור כל כך אלא משום מיהו מעבורא דתול וכ"כ בהי' הירושב"א סוכה דף ס"ג וה"ג שבת התקיעות שומר, וכן מוכרח לדעתי מהא דהותרך חש"ס לבקש מעט דתק"ש לא רתי שבת משום שבות גזירה דשכא יעבדינו ד"א בודור ולא קאמר משום שבות דח"ש גוסא וחתום' בריה' דף כ"ס ע"ב כתבו בסוף ד"ה דריית דאף דיש שבות בתקיעות שומר מ"מ לא היו אוסרין אי לאו משום שבות גזירה דשכא יעבדינו וכ"כ חרמב"ם

בה' שופר ולא ביארז המעט מדוע באמת לא היו אוסרין משום שבות התקיעות שופר גופא ולפמ"ש א"ש דשאני שבות דר"ש גופא שהיא שבות קל שאינו משום גזירת מלאכה דנדרה גם משום צורך קצת וכמ"ש הרישב"א בחי' מוכח דף ס"ג לענין שבות וסלשול לולב ולזה י"ל ג"כ הא דהותר שבות זה ביו"ש שחל בע"ש לתקוע כדי להבטל העם ממלאכה דהוי כלצורך מצוה משא"כ בשבות דאמירה לעכו"ם שלא הותר שבות זה לצורך מצוה אפי' לצורך מצות מילה לדהתר"ם גיטין דף ה' ע"ב ד"ה אע"ג ותוס' ב"ק דף פ' ע"א י"ל דהה"ד דגם בשביל חשש הצלות רבים מסכסול איסור שקרוב לכזב ג"כ אין להתיר כמ"ש הרב המגיד הג"ל דלא הותר שבות לצורך רבים ועיין ס"ו א"ח סימן תרנ"ה דאפילו בשביל מצוה שיקיימו רבים אין להתיר שבות דאמירה אלא דרוקא שבות דשבות, איברא דהדבר קשה למפ"ש המורחי דהמור"ם פאדוזה והלח"ם פ"ב סה' שופר דשבות דתקיעה נאסר משום גזירה דשמוא יתקן כלי שיר א"כ גם שבות דתק"ש נאסר משום גזירות מלאכה דרמי' לשאר שבותין אך דלפ"י יקשה קשיות הסתברים הג"ל דא"כ למה הוצרך הש"ס לומר מעט איסור תק"ש בשבת משום גזירה דרבה ולא אמרו משום שבות דתק"ש גופא ומ"ש הפירוש הדש כמי' תרפ"ח לתריץ דיוקן דשבות דתק"ש גופא שייכא גם ברי"ה שחל בתול וכיון דבירוש' א"א לאסור לעקר מצות התורה גם בחל בשבת לא שייך לאסור כיון דמעט דשייך בשבת שייך בירוש' וזה ג"כ תירוצו של המצור"ם פאדוזה בהגהות תרמ"ב פ"ב סה' שופר ע"ש ובמג"א ואני תמה שבמח"כ נעלם מהם ש"ס ערוכה בכריתות דף י"ד ע"א דרמ"ם הוכיח ראיסור תוצאה בשבת ואין איסור תוצאה ביו"ח"כ מדהתורה תורה להתיר איסור תוצאה דשעיר המשתלח ביו"ח"כ שחל בשבת ואי אסור תוצאה ביו"ח"כ לא תוצאת תורה להתיר בחל יוד"כ בשבת כיון שדעתה תוצאות שעיר המשתלח בחל בתול מה לי תול מה לי שבת ואמרינן דהא דרמ"ם ברומא היא דבאמת איסור תוצאה גם ביו"ח"כ אלא דלענין שעיר המשתלח שאני דהכשירו ביו"ח"כ בכך ע"ש והכוונה דבכל יוד"כ דרחה שעיר המשתלח לאיסור תוצאה משום דהכשירו ביו"ח"כ הוא בשעיר המשתלח בדרך תוצאה אבל כשהוא יוד"כ בשבת אין הכשר שבת בשעיר המשתלח אלא לפי שחל בו ביו"ח"כ בדרך סקרה אמת ורצה לומר שידחה מצות שעיר המשתלח ביו"ח"כ לאיסור תוצאה בשבת וזכה באמת לולא קרא דעתי דהוי כמו במערה לא הוי דוחה וזכה ויבט ג"כ כל דהתר"ם ברי"ה דף כ"ט ע"ב ד"ה הא ע"ש וא"כ הי"נ בתקיעות שופר ברי"ה בחל בשבת כיון דאין דוחין שבות שבת גם במקום מצוה א"כ הוי דוחל ר"ה בתול הותר האיסור תקיעות שופר הנאסר בשאר יו"ש משום דהכשירו דר"ה בכך אבל כשהוא ר"ה בשבת שאין הכשר שבת בתקיעות שופר לא נרחה מפני מצות תקיעה ותמה אני על הגאונים הללו שהעלימו עיני מש"ס זו, אבל באמת לעיקר דבריהם הג"ל שהשבו שיש בתקיעות שופר גזירה דשמוא יתקן כלי שיר ואני לא מצאתי זה בגמרא רק לענין שיטוח ודיקוד וסיפך דכל הני כיון שאינן בכלי בודאי שהי' מצוי או שרבים עשו זה בכלי שיר שהיא קל ומצעים חיוטת יותר אבל בתקיעה בשופר אין בזה ענין גזירה דשמוא יתקן כלי שיר אלא דבכלי שיר אפשר לגזור בשבת ויר"ם שמוא יתקלקל ויתקנו ובשופר אין לרש"י לה' כמ"ש חתום' בסוכה דף ג"ג סע"ב ולא עשו בו גזירה ונאסרו רק משום שבות דמחמת עצמו משום עברין דתול וכמ"ש דה"ן שבת הג"ל ולזה ג"כ הותר התק"ש ביו"ש שחל בע"ש כדי להבטל העם ממלאכה משא"כ שבות גמור דגזירות מלאכה י"ל דאסור כמ"ש הרב המגיד הג"ל כנ"ל נכון ודק ומסילא דאין להתיר ג"כ שבות דאמירה לעכו"ם בתקין עידוב :

אבל מ"ם אני אומר דגם הרב המגיד לא כתב לאסור השבותים אלא במה שהיא דק לצורך רבים כמדירות מקח וכיוצא אבל במה שהיא תיקן להצלות רבים מסכסול איסור תורה המור ספי ועדיפא להתיר גם שבות דאמירה לעכו"ם מפני זה או שאר שבות אף שלא הותר בשביל מצוה שיקיימו רבים דביטול מצוה דשמו"ת קיל ספי מעבירות לאו בק"ע [אפשר לפי ההסבר שכתבתי במא' הקדום ביישוב קשיות הרב קוקין דיונחן] ולזה בשביל הצלות רבים מסכסול עבירות חילול שבת יש להתיר כל שבות וכמבואר במס' שבת ר"ם מי שהתחיל וברא"ש שם דהותר שבות דאמירה לעכו"ם גם ליחיד היכא דר"ז קרוב שיבא לידו. איסור תורה וכו"כ הבי' כמי' רמ"ד בהותר אמירה לעכו"ם לקבל המסך בשבת מד"ש ע"ש, והאיתי להמג"א כמס' ש"ץ שכתב ח"ל ובהגהות הרי"ף מ"ד לשבת חילק בין היכא שגם הוא וזכה במצוה לכן כתב רשב"א דאפילו יחיד לא יעשה איסור לחציל צבור מעבירה ע"כ ועיין בדגול מרבכה שם וכתב לא מצאתי דברי הש"ג הללו בכל מס' שבת גם דברי הרישב"א א"א מצאתי גם ברשב"א שהביא חב"א שם היא כשביל הצלות יחיד א"כ שבת גם דבריו הוי בעירוב לא שם עירוב על שבות דאמירה קרוב שיוכח גם דהא ע"י העירוב בעין מ"ש הש"ך בתר"ם סי' ע"ג סוף פ"ק כ"ב בהיתר מדירות מקח בשבת ע"ש, עוד ג"ל דשבות דהותר במקום מצוה אין דהיות השבות הותר מצד האדם חסידים המצוה אלא

מצד פעולות המצוה שכל שהיא לעסק דבר מצוה זאת אין איסור שבות בדבר זה ואין ג"כ אם המצוה נתפעלה ע"י האדם והיתה כשבוט או ע"י אחר ובמיוחדות מקוה בשבת לא נצטרך דווקא שתסודו צריך לשבול או בשביל של מצוה אלא כיון שהמדידה היא לצורך עסק מצוה כי אין במעשה זו איסור שבות כשהיא בענין דבר מצוה ובה שיושב קטיות התוס' בעירובין דף ל"ב ע"ב שהקשו בהא דכתן שצריך לעבוד עבודה שעלתה בו יכלה דתגן דחבירו ותבוא לו בשינוי והקשו הא אין אומרים לו לאדם תבא בשביל שיוכה תבירו ע"ש ולפ"מ א"ש דבאמת אין ההיתר בשביל לזכות הכתן שיעבוד עבודה אלא משום שענינו לצורך עשיות עבודה הסקדש שיהי' נעשה ע"י הכתן דכיון דאין שבות במקדש לצורך מקדש אין ג"כ בין אם הוא עצמו יעבוד או כתן האחר כיון דע"כ לצורך עבודה הסקדש הוא ותבואו אין [איסור שבות וכן הוא ג"כ בשבותין התורה לצורך מצוה כג"ל נבין בס"ד:

(ה) לה' ע"ה טו' ע', אפילו עבד אמי' שפחה נאמנין וכו', מפרש בגמרא שהקילו בתרומין ורבנן, ויש להמיה דבש"ס יבמות דפ"ו ע"ב הקשה הש"ס על הא דתגן דתחוקי להיות משיאין אשה עפ"י עד אחד ועפ"י אשה ועבר ושפחה דאלמא ע"ה מהימן מדאורייתא מג"ל ומשיני שם דסברא היא כמו תניכה ספק חלב ספק שומן דע"ה מהימן וא"כ מבווא דאמי' בדאורייתא נאמנין והנה גם התוס' בעירובין שם הקשו סמעינים בכל יום שמוסכין על גשים כשהיפה וניקור גיד חלב והפרשות הלך שהם דאורייתא ותיורו דשאני בתגי דהיי דבר שבידה, ותמתי דשם ביבמות דפ"ה ע"ה לא הוצרכו לזה אלא משום דכתיב איתחויק איסורא אבל בלא איתחויק כמו תרומין בכל אופן נאמנין ועיין שו"ת דברי אמת להגאון הספרדי סימן א', וצ"ל דבתרומין ובדואי תתחוק שם גם דרך דחוקה יותר משיעור תרומ' נחשוב ערות העד כמעיד במקום חזקה ומ"מ קשה דהיי ספק דמ"א כפי' קב"ז ביר"ד גם בשתי תמיכות אחת חלב אחת שומן דע"ה נאמן היינו משום דלא איתחויק איסור באותה התיכה עצמה ואינו רק לברר. היתר מהאיסור וכו"ל גם תניוקי ויסק דהיי"ט"א ביבמות שם ואף ברוב איסור שם נאמן העד כפי' כה"ג כנאמנות הקצב לסכוד בשר כשר אף אם יש במקליון רוב טרפות ועיין פני יהושע קידושין דף ס"ג ובק"א שם ובש"ל נרע ביהודה משה"ק האה"ע"ו סף טו' ס"ט ועיין שם שמעתא ר' פ"ו, אשר על כן נ"ל דבאמת בכמה דברים מוסכין על עדות עד אחד ולא על עדות אשה ובהא נוטא דמשיאין אשה ע"ה עד אחד או אשה ועבר ושפחה חולק ר' עקיבא במשנה יבמות דף קכ"ב ע"ה דרך עפ"י ע"ה משיאין ולא עפ"י אשה ועבר ועיין הרישה יו"ד סימן א' דנשים חשודי להכשיל אחרים באיסור ע"ה וכל סוגיות הש"ס דיבמות שם היתה מג"ל דעו אחד נאמן להיות משיאין אשה על פיו וקאמר דעו אחד נאמן באיסורין ובאמת הי' לו להקשות דאשה מג"ל דנאמנת אלא דכיון דגם כנאמנות ע"ה רחי לי' ואסיק טעם ההיתר משום עגונה ומשום חומר שהחמרת עליה כסופה שוב יספיק ממילא טעם זה על מה דמשיאין גם על פי אשה אבל בעלמא כנאמנת ע"ה באיסורין שפיר י"ל דבאורייתא גם בלא איתחויק איסורא אין אשה נאמנת ורק כאן בעירובין הקילו להאמינה משום דתרומין ורבנן, והנה רש"י כתב ביבמות שם דהא דאמר דע"ה נאמן בתמיכה ספק חלב ספק שומן דמשיאין לן דע"ה נאמן בזה דאל"כ אין לך אדם אוכל משל חבירו ואין אדם סומך על אשתו וכבר הקשו עליו דשאני התם דהיי דבר שבידו ועשו"ת הרשב"א ח"א סימן תרכ"א כתב טעם זה בשם הירושלמי ולא ידעתי מקום דראיתי בחי' הרשב"א תולין וכו' כתב זה בשם הירושלמי מסכתא כלאים ולפנינו ליחא שם, ולברר ענין זה אשר נבוכו בו קמאי וכו' אולי נ"ל דבאמת מה דאמריה תורה בלגים טמון ועונשין דלא יקום ע"ה כמיש על פי שני עדים יקום דבר הירוש' היא שחידשה תורה דמסד השרבא רמי להיות גם עד אחד נאמן כיון דהוא בחזקת כשרות ואם ניתוש שיעיד בשקר כמה א"כ חזקת כשרות של כל אחד ואם לא יוצדק בנפרד לא יוצדק כמתובר בהיותן שנים אבל הוא סתמי תורה שלא יתקיים בתנו רק ע"ה עדות שנים ושהיו אנשים ולא נשים אפילו כשהו וברבקה ולא קרובים אפילו משה לארזן יקן כי אין הטעם בתנו כע"ה דעלמא או באשה משום דהשירי למשקר דהא גם הם בחזקת כשרות אלא דרך גה"כ [ועשו"ת תשב"צ ח"א טו' ע"ו ובגמטך והתנן כמ"ש]. משא"כ בשאר ענינים הידיעה בהם לא נגררו תחת גדר עדות אבל בהם המסיכה תלוי בחזקת נאמנות ועיין פ"ו יו"ד סימן צ"ח סק"ב ועפ"י אני אומר כי אין החלטה כלל באלו על אלו מן נאמנך על ע"ה ואשה ובאיוו סתן לא נאמנך כי בכל מה שראו חכמים שתחוקו בנ"א בהם בכשרותן שלא לדבר שקר ולא יעשו עולה להכשיל בזה מוסכין גם על ע"ה ואשה וקרוב ותלוי כפי השתנות הענינים כי יש לכל אוש ישראל חזקת נאמנות, כללי אבל לא פרטי' ולהיפוך בגשים שיש לאשה חזקת נאמנות, פרטי' אבל לא כללי' והאמינו בקצתן כפי טעם צדדי שראו בהם למסך על ע"ה ואשה ולא לתוש בהו למשקר כמו שתחוקי להיות משיאין עפ"י עד אחד ואשה ועבר משום עגונה ומשום חומר לתוש עליה בטובה וסמכו בזה שלא לתוש ולחז' וכו' בכל דבר שהיא מעניני צרכי

חבית הנמסר לנשים כיון שהחזיקו באלו שאין משקין להכשיל באיסור ומדקדקין בהן וכיון רהו כדברי שאי אפשר שלא להיות אדם מתארה אצל תבירו ושלא יסמך אדם על בני ביתו שפיר סומכין עליהם גם כדמוריייתא וגם אצל אחרים כיון שבכך תחזקו לנאמנין ולהו סומכין גם על אשה כשאושרת כמה חלב נשפך תחת הבשר ואם חי' יד סולדת או אינו בן יוסר וכיוצא ועיין ג"כ בשו"ת תשב"ץ בחלק חט המשושל סימן ס"ד וביורה סימ חיים כלל ס"ו דין ט', וכתאי דאמרינן בתוספתא ובש"ס שבת דף ל"ב סע"א הלכות הקדש תרומות ומעשרות הן הן גופי תורה ונמסרו לעמי הארץ ועיין פרש"י שם רע"ב כמ"ש, חיינו דאמרינן בש"ס כתובות דף ע"ב ע"א סגון לאשה שסופרת לעצמה שנאמר וספרה לה התכונה דמחכא ילמינן דבכל דבר הנמסר תחת יד האדם וקשה להעמיד עדים על כך כל שלא תחזקת בזה למשקל ולהכשיל אנו סומכין עליה, ור"ג סמך בכח"ג בכורות וביון של תרומה על שפחתו עש"ס נדה דף ו' ע"ב שש"כ בשאר דברים למעטים אין סומכין על עדות אחד דעלמא ובש"כ על אשה ורק בתרומין דרבנן תיולו שבפירוש קבלו שלא אמרו חכמים כדבר החמיר אלא לחקל, וזה דרך ישכון אור אשר יתיישרו המבוכות ויפותרו בו מעוליהם הרוק:

(ו) לסימן ע"ה דבריו ר' אליעזר, בגמרא שם מבאר דעשאו ר"א כרין ר' פרקים בשנה דבמשנה תולין דף ס"ג ע"א העמידו בהם חכמים על דין תורה דמעות קונות ועפרש"י שכתב אף כאן סמני תיקן שבת העמידו דבריהם על ד"ת, ולא נתבאר מעמיווד דחכמים דפליגי, האמנם גוף דב"ז דהעמידו על ד"ת כהני ד' פרקים היא כהלכתא בלא סעמא והשור בחי"ם סי' קצ"ט כתב הטעם לפי שהכל צריכין לאכול: בשר בומנים אלו, ואינו מוכן ראשו משום זה לא שייך גם בהו טעם התקנה דשם יאמר לו נשרפו היישר בעליה וגם אחרי שכבר עקרו קנין זה האידך בדבר פרטי חור לחיות קנין, ובתשובה כתבתי בגוף משת על אחריו ולחלב ועברו סוכות נתייך השער רוצה המכר לחזור אלו יש לדמות ליינא דר' פרקים הג"ל שהנלפע"ג דבאמת מה ששקרו הבמים קנין משות היה לטובת הלוקחים ולזה כתב הבי"ם בתו"ם רמ"י קצ"ח דבתולתה שיקנה בכסף לתור קנה ואין יכולין לחזור חיינו רכין דלשובתו של הלוקח נתקנה וכל האומר אי אפשרי בתק"ה כגון זה שומעין לו וכמ"ש בסתמא אפרים ח' קנין משות סימן א', ולזה בר' פרקים הללו שחקנין בזה א"א להיות בשעת הקניה רק בכסף שהשבת חי' סקבל סמון קודם שחיטת הבתמה סכל הצריכין בשר לדעת כמה לשותט עכורים ראו חז"ל ואדרבא רסוכת כל הלוקחין היא יותר שיקנה במשנת לבד דאל"כ כמה פעמים לא יהי' להם בשר לוי"ש שכל שמחת יו"ם תלוי בזה וא"א לכל אחד לשותט לו בהמה לעצמו [כשיחזיר דמבת] עברו תתיבות בשר הצריך לו וגם חסון בתול או ובזה אנו סהדי דחיי כמתנה להדיא שיקנה בכסף לכר רחוד להיות כרין תורה וכיון שיש בזה תיקן כללי שהכל צריכין בשר בומנים אלו העמידו חז"ל על ד"ת דכסף קונה וכמ"ש השור הג"ל, והיה סוכר ר' אליעזר דגם בע"ה שכל פלסולים הנחוצים לאדם בשבת להכניס ולהוציא מאכליו וכלים א"א בלא ע"ה וכל תיקן שבת תלוי בו דסיא לר' פרקים הללו דחיי כמתנה בהדיא שיקנה לו בכסף, אבל חכמים פליגי דרק בר' פרקים הדין כן ואין לנו אלא מה ששיערו חז"ל דר"ל דבכ"ח נהו דגוף הע"ה חיי צורך ותיקן שבת ס"ס חיי נתינות המעה להגוני היא רק הזדמנות מקרה דעפ"י רוב סקבל הככר שקנה ונתן לערוב לו או שהמערב מוכה להם וגם אף אם הסוכר יהי' יכול לחזור ולא סמכי דעתיה יקנה לעצמו ככר בשוק לתת לערוב ובשכיל סקרה כביש פרטי לא ישתנה הדין דאין משות קונה בג"ל נכון, ועפ"ו נדחה מ"ש בלוקמי מהר"ל דלפי הסקנא בגמרא בפרק חלון בשעושה מצוה העמידו דבריהם על ד"ת נראה הדין אדם שנתן משות על יין אין יכול המכר לחזור כיון שזה רוצה לעשות מצות קידוש והבדלה באותו יין גם בזה העמידו על ד"ת ע"ש ומלכד רכל לשון זה תמצה רחא באמת אין כן הסקנא בגמרא דרק אליבא דר"א אמרו כן ולא קי"ל כותיה, וז' לפי"ס אין מה ענין דמיון כלל לומר כן משום קנין דכר מצוה דאמרו כתני לא שייך טעם התקנה ואין לו ענין לר' פרקים וכמ"ש וכן תנן במשנה קידושין דף כ"ח ע"ב דרשות הקדש בכסף דגובוד שנתן משות הקדש בבחמה לצורך קרבן צבור קונה בכסף לכר ע"ש הוי דבשאר קניני לצורך מצוה לא אמרו דכסף קונה ובהקדש שאני עיין מקנה שם, וידוע דהתלמיד אשר כתב מנהגי סודי"ל כתב בשמו כמה דברים ששמעה בשמיעתו וכמ"ש הש"ך כיו"ד סימן ר"א ס"ק ע"א וכן חזירותי במקסמות רבות בתנות שחברתי עליו ותמחה על תר"ם בתו"ם סי' קצ"ט שקבע דבריו להלכה ועיין מג"א סי' שס"ט תמה ג"כ על תר"ם בזה מהא דעירוב שם ובאמת דגם זולת זה התמה וכמ"ש רע"ג וע"כ נראה ליתא לרמב"ם:

(ז) לסימן ע"ט, ולכן בבין השם ר"י אומר וכו' עיין מג"א סימן ת"א סק"ד שכתב דמע"ש שנשטא העירוב ואסור לו לאכול מ"ם הא חיי לישראל, ובמח"כ לא עיין בדבריו רש"י במגנין דף ל"א רע"א ד"ה רבי יהודא אומר משרכין לכהן מצוה בתרומה נקבר שכתב וכש"כ בתולין דאי נמי

מיטבו היו ליה ע"ש תרי דאפילו לר' יהודה דס"ל רסודי דהויא ליה בעינן כמ"ש הת"ם שם דף כ"ז רע"א אפ"ה מערבין לכתן בתולין בביה"ק דתולין מסאים הויין לכתן גטא דאין הכתן מוחזי על אכילת תולין מסאים יותר מישראל ועתו"ם תולין דף ל"ד ע"ב ותו"ם כריתות י"ג ע"א וחדו"ת לאוכל תולין במדעה היא גם בישראל כמ"ש התו"ם בתולין ב' ע"ב ססנך והזקיקשתם הייתם קדושים אזהרה לבני ישראל שיאכלו תולין במדעה וכתנתם להנא רבי אליהו ריש פס"ז רש"י בשו"ת ע"ש ועיין רש"י בכורות דף ל"ד ע"א ר"ה ומהרה"ר שכתב המדברנן היא שיהי' אדם אוכל תולין במדעה ובע"כ כוננתם להזהרות אם אפשר בהו ופ"ס מיקי' הוי ליה כמ"ש רש"י גטא בעירובין הג"ל ועיין ג"כ במשנה למלך סוף הלכות שו"מא אובלין :

(ח) לסימן פ' ומעיל בו עירוב וכו', ברו"ף שלפנינו בספ"ק רביעה שם הנטמא אבל יה"כ ודאי כשבת היא צריך אפילו עירובי עירובי ושתופי מבוואת כותניא אמרו כ"ה לכ"ש וכו' והך חיובת ומעיל בו עירוב אע"פ שאינו יכול לאוכלו ביה"כ וכו' לוחא ונראה דכוננת רביע המטבן לחקן בהו רבוי תרי"ף אשר הם קשים דהאיך מיותא ראי' דיוה"כ כשבת דצריך אפי' עירובי הצרות ושתופי מבוואת מהאי ברייתא דאמרזו ב"ה דדילמא חתם בעירובי תתוסין מיירי אבל עירובי הצרות לא צריך ביה"כ כרפ"ס בש"ס יומא דס"ו דאין עירוב והצנאה ליה"כ כאשר תמצו על דרי"ף בהו המהרה בביאורי ספ"ג וב"י אר"ה סימן תר"א האריך בהו בשאנת אריה סימן ע' וגם קשה דילמא תבריייתא ביה"כ שחל להיות בשבת קאמר, ולזה תיקן רבינו דבריו דבאמת הא דאמר והצנאה ביה"כ כמו בשבת הי' פשוטא לי' ולא הצורך ראייה לזה דמלכו רעיק רבוי רפרם נדעו בש"ס כויתות רי"ז אבל תרי גם לפרס היינו דמה"ת ליכא איסור הצנאה ביה"כ ואמר מיתו מדברנן לכ"ע עשרית שאנת אריה שם ובתנחתא הירדשי תרישב"א יומא שם אבל כל עיקר כוננת דרי"ף להזכיר מבריייתא זו, ומעיל" עירוב ביה"כ אע"פ שאינו יכול לאוכלו ולזה אפילו תאמר דתבריייתא בתתוסין מיירי או בחל בשבת עכ"פ שמעינן ומעיל בו עירוב והח"ד לאיסור הצנאה דמהני ע"ה ושתופי מבוואת, ועיין רש"י סוטה דף מ"א ע"א דמיכח דס"ל דאין איסור הצנאה ליה"כ וכשיפתו ביבמות דף ל"ד ע"א ר"ה אם ובשאנת ארי' הג"ל האריך להכריח דיש איסור הצנאה ליה"כ ע"ש ואני תמה שלא הביאו שם"ס יבמות דף ק"ב סע"ב דמיתתי הש"ס ברייתא דתניא לא יסויל ביה"כ כקדרזקסון בתוך ביתו אבל סט"יל תרא באונגפלין בתוך ביתו ע"ש ומדלא תורה גם באנגפלין של בגד רק בתוך ביתו ודדי לעניו יח"כ אין הברל בין בתוך ביתו או ברח"ד וכבר האריך בהו תרישב"א בחי' שם וסיים דמשיבשתא היא דגם לרח"ד סותר ועש"ב אמנם אם נאמר דעירוב והצנאה ליה"כ א"ש דבאמת רק בתוך ביתו מותר אבל ברח"ד כיון ולאן נגעל הוא אמר דדעי כמשהוי כמו בשבת וכן מצאתי בחי' דהיישב"א ובגיסוקי יוסף שם וזה ראי' ברוחה ועיין היסב תר"ס מגילה דף ר' ע"ב ר"ה ויעביתח:

מליק.